

ЛІТОПИС ПОДІЙ

КОНФЕРЕНЦІЯ У ВАРШАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

28—29 травня 2020 р. відбулася наукова конференція «Дитинство в часи кризи ХХ—ХХІ ст. у літературі та культурі країн Центральної та Східної Європи», організована кафедрою україністики Варшавського університету. Свої доповіді в режимі онлайн репрезентували науковці з Польщі, України, Хорватії, наголошуючи на важливості теми дитинства в художній літературі й культурі, а відповідно — і в науці, зокрема в сучасних дослідженнях з української проблематики. Робота конференції засвідчила, що студії, присвячені дитинству, не поступаються сьогодні загальним науковим тенденціям: виходять на новий, глибший рівень за рахунок інтеграції цілої гами наукових аспектів та ускладнюють параметри досліджуваних об'єктів через залучення нових методик та ідей. Продемонстрували це вже перші доповіді конференції, зокрема дослідження зі сфери української класики: виступи *Б. Тихолоза* (Львівський національний університет ім. І. Франка) «Від “дивної дитини” до “невроджених дітей”: сенси і модули метафори дитинства у життєтворчості Івана Франка», *Я. Поліщука* (Університет Адама Міцкевича, Познань) «Дитинство в ранніх оповіданнях Михайла Коцюбинського та становлення канону модерної прози», *О. Яблонської* (Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки) «Світ дитини у творчості Модеста Левцького: проблема індивідуальної і національної ідентичності». Оригінально прозвучало історико-літературне дослідження *В. Соболя* (Варшавський університет) «Дитинство і дитина у світлі історії приватного життя», в якому, послуговуючись парадигмою давнього письменства від «Повісті минулих літ» через творчість Ю. Дрогобича й С. Оріховського до епох пізнього українського бароко, «оживлено» низку історичних постатей. А дослідження *Н. Тихолоза* (Львівський національний університет ім. І. Франка) «Пам'ять як Дім: світ дитинства у мемуарному дискурсі родини Франків» суттєво поповнить франкознавчі студії.

Концептуально завершеними сприймалися доповіді *Т. Качак* (Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника) «Образ дитини — концептуальна основа сучасної української прози для дітей та юнацтва», в якій акцентовано головні аспекти розгортання художнього дискурсу дитинства на сучасному етапі, та *У. Баран* (Донецький національний університет ім. Василя Стуса) «Дитина. Переоцінка постмодерних європейських цінностей», де виведено широкий соціокультурний контекст, у якому створюється світова література для дітей. У різних ракурсах висвітлювалася провідна тема конференції — дитинство під час кризових ситуацій: суспільно-політичних змін, воєн, масової загибелі, тоталітарного минулого і мілітарного сьогодення. Як змінювалися категорії дитини й дитинства під впливом жорстоких обставин показали дослідження *О. Харлан* (Бердянський державний педагогічний університет) «Виховання “ нової людини”: українська дитяча проза 1930-х років як відображення радянського антропологічного експерименту», *Г. Корбич* (Університет Адама Міцкевича, Познань) «Воєнне дитинство в прозі Григора Тютюнника у контексті постколоніальної дискурсії», *С. Ковтик* (Криворізький державний педагогічний університет) «Дитяча свідомість в умовах голокосту (на матеріалі роману Дж. Бойна “Хлопчик у смугастій піжамі)», *М. Качмарчик* (Люблінський католицький університет Івана Павла II) «Дитинство супроти масової загибелі на основі повісті Юрія Винничука “Танго смерті”», *В. Кизиловой* (Луганський національний

університет ім. Т. Шевченка) «Антимілітарний досвід осмислення Другої світової війни в художніх творах для і про дітей», *У. Федорів* (Львівський національний університет ім. І. Франка) «Мотив втраченого дитинства в романі Сергія Жадана “Інтернат”».

Психологічне підґрунтя, на якому певною мірою базувалися усі доповіді учасників конференції, торкаючись психологічно-емоційних станів дитини, особливо гостро проявилось в дослідженнях дитячої травми. Докладно розглянули художнє відтворення різновидів дитячої психіки у травматичних для неї умовах, а також трансмісію травми на доросле життя людини *В. Кисіль* (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна) «Дитяча травма як елемент зав'язки літературного твору для дітей та юнацтва», *О. Пухонська* (Національний університет «Острозька академія») «Дитяча травма війни (за романом Сари Новіч “Дівчинка на війні”)», *І. Смаровоз* (Бердянський державний педагогічний університет) «Дитяча травма у дзеркалі ірреальної повсякденності: роман Ірен Роздобудько “Шості двері”», *Т. Цепкало* (Херсонський державний університет) «Художнє осмислення психологічної травми дитини-підлітка в повісті Юлії Чернієнко “Помста”».

Проблеми входження дитини в доросле життя, взаємини між батьками і дітьми як конфлікт поколінь, спілкування з навколишнім середовищем тощо осмислювалися, зокрема, у доповідях *Д. Павлишин* і *Д. Кличка* (Загребський університет) «Конструювання ідентичності через спогади в романі “Фелікс Австрія” Софії Андрухович», *Ю. Куманської* (Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки) «Проблема формування принципів екологічної взаємодії в дитячих оповіданнях Олеса Ільченка», *О. Новик* (Бердянський державний педагогічний університет) «Проблеми дорослішання у часи війни в романах Сергія Жадана “Інтернат” та Маркуса Зузака “Крадійка книжок”», *А. Демченко* (Херсонський державний університет) «Генераційний конфлікт дітей і батьків у травматичному ландшафті національної самоідентифікації (на матеріалі п'єси С. Жадана “Хлібне перемир'я”)» *А. Новацького* (Люблінський католицький університет Івана Павла II) «Образ дитини і дитинства у повістях Володимира Лиса», *К. Якубовської-Кравчик* (Варшавський університет) «Люди і місця в оповіданнях Олега Сенцова».

Важливість спогадів як предмета дослідження документальної прози аргументовано довели *І. Яковенко* (Київський університет ім. Б. Грінченка) «Дитина і страх: Репрезентація станів афекту FEAR-TERROR в романі Світлани Алексієвич “Останні свідки. Соло для дитячого голосу”», *С. Жигун* (Київський університет ім. Б. Грінченка) «Дитячий будинок у творчості і житті Оксани Іваненко», *О. Пашико* (Національний університет «Києво-Могилянська академія») «Спогади про дитинство Володимира Куліша: від спорту до безпритульності». Тематичне наповнення конференції було досить розширеним, але водночас воно відповідало провідному напрямку зустрічі. Так, актуально прозвучала доповідь про сучасний видавничий ринок України в його орієнтаціях на дитячу аудиторію, виголошена *С. Кравченко* (Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки) «Сучасне українське книговидання для дітей: традиції та нові тренди», а також аналітичний огляд *Н. Чаури* (Херсонський державний університет) «Соціальні та політичні зміни очима дитини у публіцистичних текстах часопису “Кур'єр Кривбасу”». Глибшому розумінню призначення конференції та виробленню її інтелектуальних рамок сприяли виступи з культурологічної проблематики. Звернення до теми дитинства як провокативного виходу із суспільно-політичних обмежень у спадщині українських художників розглянула *М. Замбжицька* (Варшавський університет) у багато проілюстрованій доповіді «Втеча в інфантилізм. Дитячий дискурс як форма спротиву вибраних творців зі сквоту “Паризька Комунa”»; *Д. Бзорек* і *В. Соболев* (Варшавський університет) у доповіді «Інтертекстуальність літератури про дітей і молодь» ознайомили з виставами за творами українських авторів студентського театру «Блакитний корабель», діяльність якого багато років пов'язана з кафедрою україністики.

Під час конференції було репрезентовано багату палітру дослідницьких напрацювань (історико-літературних, автобіографічних, компаративних, психоаналітичних, культурологічних та інших), увиразнено впливи кризових суспільно-політичних обставин для формування індивіда й актуалізувано їх у контексті нашого сьогодення. Це свідчить про утвердження наукової позиції дитячої тематики в сучасній гуманістиці та про потенційні можливості її розвитку. За вдалий перебіг конференції слід завдячити організаційному й технічному забезпеченню, старанно підготовленому співробітниками кафедри україністики Варшавського університету на чолі з в.о. керівника д-ром К. Якубовською-Кравчик.

Галина Корбич
м. Познань (Польща)

Отримано 8 червня 2020 р.